

Zomeravondschaak op 18 augustus

Schaakpsychologie

Op de vierde en laatste avond stond het thema schaakpsychologie op het programma. Schaken is naast een denksport ook een psychologisch spel. Tijdens de vierde avond werden een aantal interessante partijen behandeld, waarin verschillende psychologische lessen tot uitdrukking kwamen.

Om in te komen eerst een paar mooie quotes van een aantal schaakgrootmeesters om in het achterhoofd te houden (meer interessante quotes over psychologie & schaken op <http://www.chessquotes.com/topic-psychology>) met daarbij de situaties waarin dit speelt (heel vaak!).

"Question to Rubinstein: "Who is your opponent tonight?" Answer: "Tonight I am playing against the black pieces." - Akiba Rubinstein

Relevant als: spelen tegen angstgegners, spelen tegen veel sterkere schakers

"Any experienced player knows how a change in the character of the play influences your psychological mood." - Garry Kasparov

Relevant als: stukwinst / stukverlies / offer, overgangen opening-middenspel-eindspel, overgang reguliere speeltemp naar tijdnoedfase

"I am trying to beat the guy sitting across from me and trying to choose the moves that are most unpleasant for him and his style." - Magnus Carlsen

Relevant als: altijd!

Twee algemene schaakrichtlijnen:

Wij begonnen met twee algemene schaakrichtlijnen met een meer psychologisch karakter.

1. Maximaliseer eigen kansen, minimaliseer kansen tegenstander

Ga uit van je eigen kracht (heb vertrouwen). Hou rekening met de dreigingen van de tegenstander, maar hou vast aan je eigen plan

Het is niet prettig om geen kansen te hebben tijdens een partij. Dit demotiveert de tegenstander

2. Op ons niveau worden partijen eerder gewonnen dankzij fouten van de tegenstander, dan door eigen briljante zetten

Creëer dus situaties waarin de tegenstander gemakkelijker fouten kan maken

Je hoeft dus niet de perfecte zet te bedenken, een goede zet is vaak al voldoende

Klundt – Markland (1971)

Maximaliseer eigen kansen, minimaliseer kansen tegenstander

Om in te komen een heerlijke aanvalspartij van Klundt tegen Markland uit 1971.

Wit is aan zet. Wit staat beter. De witte stukken staan klaar voor de koningsaanval. Hoe gaat wit verder? Met Lxh7?

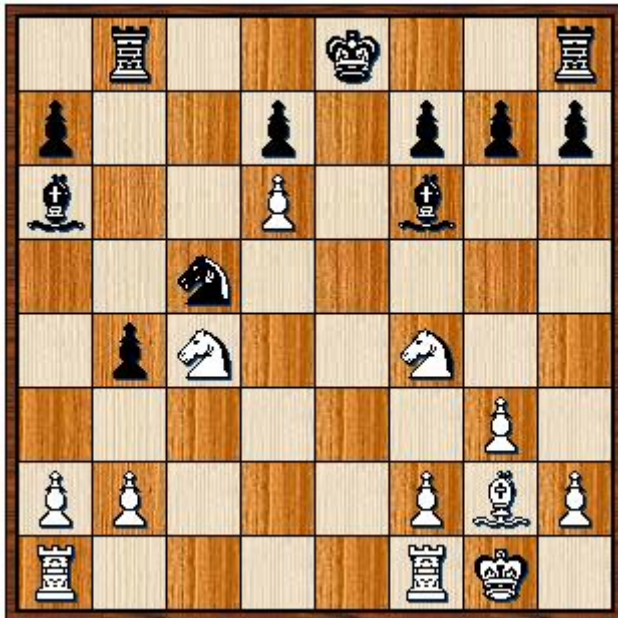
Nee, na direct 13. Lxh7 volgt 13. ... - Kxh7 14. Pg5+ - Kg6 (standaard verdedigingsmanoeuvre bij dit type offers) en dan is het lastig om een goede voortzetting te vinden, de witte stukken zijn net niet snel genoeg en daardoor krijgt zwart nog kansen op tegenspel. Wit moet rekening houden met actieve verdedigingszetten als Dxd4, e5 of f5. En daarom is de onderstaande tussenzet heel krachtig. **13. Tb3 - Da5 14. Lxh7+ - Kxh7 15. Pg5+ - Kg6 16. Th3 - Ld7 17. Pe4 1 - 0.** Door eerst Tb3 te spelen heeft zwart geen mogelijkheden om zijn verdediging te organiseren.

Als tweede een hele interessante aanvalspartij van Kramnik tegen Alekseev. Ondanks tegendreigingen van Alekseev bleef Kramnik vasthouden aan zijn eigen aanvalsplannen.

Kramnik – Alekseev (2007)

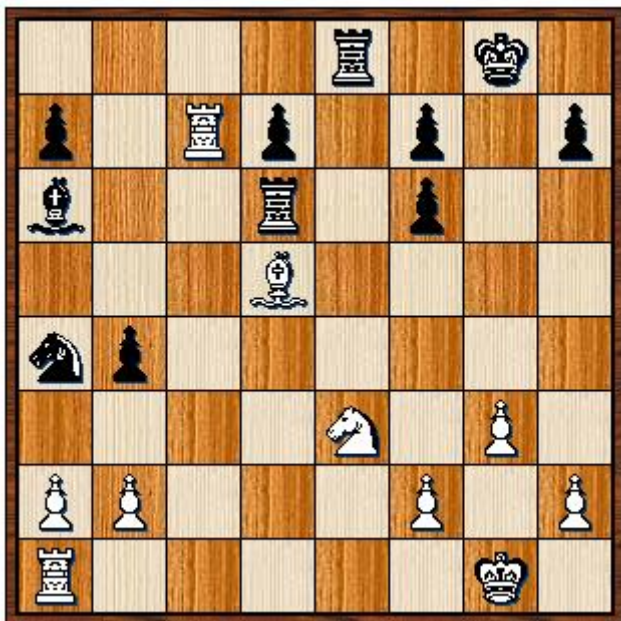
Hou vast aan je eigen plan

Na 1. d4 - Pf6 2. c4 - e6 3. g3 - c5 4. d5 - exd5 5. cxd5 - b5 6. e4 - Pxe4 7. De2 - De7 8. Lg2 - Pd6 9. Le3 - b4 10. Lxc5 - Dxe2 11. Pxe2 - Pa6 12. Lxd6 - Lxd6 13. Pd2 - Tb8 14. Pc4 - Le7 15. d6 - Lf6 16. Pf4 - Pc5 17. O-O - La6 ontstond de onderstaande stelling met wit aan zet:

Wat is het stellingsoordeel? Wie staat beter? Welke dreigingen heeft wit? Welke dreigingen heeft zwart? Wat speelt wit? En waarom?

Zwart heeft een zowel het paard op c4 als de pion op b2 gepend. Daarnaast dreigt zwart een pion te winnen door eerst het paard op c4 te slaan en daarna de pion op b2. De meest voor de hand liggende verdediging hiertegen is Tfe1 met schaak en dan bijvoorbeeld Tac1 om zo de dreigingen te pareren. Dit kwam ook als suggestie naar voren tijdens het zomerschaak. Er is echter een veel actievere mogelijkheid. Wit speelde **18. Pd5 - O-O** (na 18. ... - Lxc4 volgt 19. Pxf6 - gxf6 en 20. Tfc1, waarna wit weer een stuk terug wint. De dreiging Lxc4 is dus een schijndreiging. En dit betekent dat wit zijn eigen plan door kan zetten) **19. Pxf6 - gxf6** (wit heeft zijn doel bereikt, de zwarte stelling is ernstig verzwakt) **20. Ld5 - Pa4** **21. Tfc1** (wit verdedigt niet zijn pion op b2, maar speelt actief op de dominantie op de c-lijn om zo op de zevende rij binnen te kunnen komen. Afruilen en slaan op b2 lijkt een dreiging, maar ook dan kan zwart niet echt voordeel bereiken) **21. ... - Tfe8** **22. Pe3 - Tb6** **23. Tc7 - Td6**. Daarmee is de stelling op de volgende pagina bereikt. Wit is aan zet.

Wat is het stellingsoordeel? Wie staat beter? Welke dreigingen heeft wit? Welke dreigingen heeft zwart? Wat speelt wit? En waarom?

Wit speelde **24. Td1** (deze zet brengt vele dreigingen in de stelling waaronder Lxf7) **24. .... - Kh8 25. Pf5 - Tb6 26. Lf7 - Pb2 27. Tdd7 - Te1 28. Kg2 - Lf1 29. Kf3 - Le2 30. Kf4 - Tb8 31. Lc4 1 - 0**. Een hele fraaie overwinning.

Tot slot stond een mooie aanvalspartij tussen Bronstein en Sliwa uit de oude doos (1956) op het programma. Hier stonden enkele andere thema's centraal. Tijdens deze partij stonden een aantal psychologisch geladen keuzes centraal: zelf ruilen of laten ruilen / handhaven vergroten van de druk of de doorbraak forceren.

Bronstein – Sliwa (1956)

Ruilen of laten ruilen? Handhaven / vergroten van de druk en niet te snel willen doordrukken.

Na **1. e4 - e5 2. Pf3 - Pc6 3. Lb5 - a6 4. La4 - d6 5. c3 - Ld7 6. d4 - Le7 7. O-O - Lf6 8. Le3 - Pge7 9. Pbd2 - O-O** was de volgende stelling met wit aan zet bereikt.

Wat is een plan voor wit? Wat is een plan voor zwart? Is het verstandig voor wit om te ruilen op e5? En voor zwart?

Ruilen op e5 is voor wit en zwart op dit moment niet interessant. Als wit ruilt dan krijgt zwart meer ruimte voor zijn stukken en dus meer mogelijkheden voor spel. Als zwart ruilt krijgt wit wel een heel sterk centrum. Er is op dit moment dus een dynamisch evenwicht in het centrum, waarin het voor beide partijen niet interessant is om te ruilen.

Een veel genoemd plan tijdens de avond was bijvoorbeeld 10. Tfe1. Wit speelde hier echter **10. a3**. Naast dat dit het begin van een aardig plan is om het overwicht op de damevleugel uit te breiden, is dit vanwege een andere reden ook een interessante zet. Deze 'wachtzet' betekent dat zwart nu zelf een plan moet bedenken (i.p.v. reageren op zetten van wit). Zwart heeft weinig ruimte en alle stukken staan op dit moment op de juiste plek. Het is niet gemakkelijk om hier iets goeds te verzinnen voor zwart. Dit werkt ook door in de psyche van de zwarte speler. Hierna volgde **10. ... - Pg6 11. b4 - Te8 12. Lc2 - h6 13. Pb3 - Lg5** (dit is een zwakkere zet van zwart, het gevolg van het feit dat het zo lastig is om een goed tegenplan te vinden voor zwart) **14. Pxd5 - hxg5**

Wit is aan zet. Wit heeft ruimtevoordeel. Hoe dit verder uit te bouwen?

Het is van belang om het ruimtevoordeel vast te houden en de tegenstander geen kansen te geven op spel. Eén van de dreigingen van zwart is Pf4, waarmee zwart (tijdelijk) een redelijk sterk paard krijgt). Wit speelde: **15. g3 - f6 16. Dh5 - Pce7**

Wit is aan zet. Wat zijn de zwaktes van zwart? Met welke fraaie zet kan wit daar optimaal gebruik van maken?

Zwart heeft nauwelijks ruimte om zijn stukken te bewegen en het paard op e7 is gebonden. Maar de grootste zwaktes zijn het gevolg van de zwarte pionnenstructuur en in het bijzonder de diagonaal a2 – g8 is een opvallende zwakte in de zwarte stelling. Dat vond Bronstein ook, die er een vol stuk voor over had om van die zwakte gebruik te kunnen maken. **17. Pc5** (na 17. ... - dxc5 volgt 18. Lb3 – Kf8 19. dxe5 - fxe5 20. Lxc4 en wit wint) **17. ... - Lc6 18. Lb3 - d5 19. Tad1 - b6 20. Pd3 - ed4 21. Ld4 - Kf7 22. f4 - Th8 23. De2 - gf4 24. Pf4 - Pf4 25. Tf4 - Dc8**

Met welke fraaie combinatie maakt wit het uit?

26. exd5 - Lxd5 27. Lxf6 - gxf6 28. Txd5 - Pxd5 29. Lxd5 en zwart geeft op. Er is een matnet ontstaan waaruit zwart niet meer kan ontsnappen.

Frank van Zutphen